
PODOBY SÚČASNÉHO DIAGNOSTICKÉHO ZÁZNAMU V LATINČINE

Jozefa Artimová, Libor Švanda, Kateřina Pořízková

Centrum jazykového vzdelávania
Lekárska fakulta Masarykovej univerzity v Brne

Abstrakt: Príspevok popisuje základné vlastnosti súčasného českého, po latinsky písaného diagnostického záznamu na základe analýzy autentických materiálov získaných z viacerých medicínskych zariadení v Českej republike. Autori sa zameriavajú na typické charakteristiky, ako sú skracovanie, variabilita v ortografii, vysoká frekvencia morfológických a syntaktických chýb a používanie eponým.

Kľúčové slová: latinská lekárska terminológia, diagnóza, medicínske skratky, eponymá v medicínskej terminológii

CONTEMPORARY MEDICAL REPORT WRITTEN IN LATIN

Abstract: The paper describes main characteristics of the contemporary Czech medical report written in Latin. The presented analysis is based on authentic materials collected from several medical facilities in the Czech Republic. The authors concentrate on typical features of such reports, e.g. abbreviations, variability of orthography, high frequency of morphological and syntactic errors and the usage of eponyms.

Keywords: Latin medical terminology, diagnosis, abbreviations in medicine, eponyms in medical terminology

Cieľom príspevku je pomenovať a katalogizovať základné vlastnosti lekárskeho diagnostického záznamu na základe analýzy autentických materiálov získaných z vybraných fakultných nemocníc v Českej republike (Fakultná Thomayerova nemocnica v Prahe, Fakultná nemocnica v Brne a Fakultná nemocnica u sv. Anny v Brne). Išlo o elektronický výpis klinických diagnóz z chorobopisov predovšetkým chirurgických, traumatologických a gynekologicko-pôrodných kliník z obdobia posledných dvoch

rokov (1. 1. 2011 – 31. 12. 2012). Celkový korpusový materiál pozostáva z viac ako 100-tisíc jednotlivých diagnostických záznamov.

ÚVOD DO KLINICKEJ TERMINOLÓGIE V ČESKEJ REPUBLIKE

Štandardizácia klinickej a patologickej terminológie v českom prostredí sa realizuje kontinuálne od 15. storočia, no za zlomové možno považovať práce, ktoré vznikli po roku 1900. Za prvé zásadné dielo sa pokladá *Slovník lékařský* z roku 1914¹. V súčasnosti sa najviac používajú dve slovníkové práce, a to *Velký lékařský slovník*² od dvojice autorov Vokurka a Hugo a *Lexicon medicum*³, ktorého autormi sú otec a syn Jan Kábrt. Zriedkavejšie používanou prácou je Horkého *Lékařské repetitorium*⁴. Ďalšie príručky novšieho dáta sú síce zaujímavé, ale z hľadiska podoby diagnostického záznamu nemajú väčší prínos. Do tejto skupiny možno zaradiť Doležalovu prácu *Lékařský slang a úsloví*⁵, ale aj *Jazykozpyt medicíny*⁶ od Pacovského a Sucharda. Okrem oficiálneho prekladu Medzinárodnej klasifikácie chorôb (MKN) na českom trhu niet práce, ktorá by sa vyrovnala zahraničným publikáciám, akou je mnohozväzkový poľský preklad *SNOMED: usystematyzowana nomenklatura medyczna*⁷ z roku 1997, alebo poľská práca venovaná zásadám tvorby diagnostických záznamov s názvom *Lingua Latina Medicinalis. Zasady poprawnego formułowania lacińskich rozpoznań medycznych*⁸, prípadne rakúska publikácia užšieho zamerania *Die lateinische Diagnose in der Unfallchirurgie und ihren Grenzgebieten*⁹.

Český lekár je teda odkázaný na štúdium odbornej literatúry s kolísavou úrovňou lingvistického spracovania a počítovania termínov alebo pri spracovaní vlastných diagnostických záznamov vychádza z podoby terminológie, s akou sa stretáva v zamestnaní. A práve spôsob, akým sa diagnostický záznam spracováva a zapisuje v konkrétnom zdravotníckom zariadení, môže byť pre podobu jeho vlastných diagnostických záznamov rozhodujúci. Ukazuje sa, že úzus, s ktorým sa lekár stretáva v praxi, je podstatne dôležitejší ako lingvistické znalosti nadobudnuté v prvom ročníku štúdia.

Vzhľadom na povahu klinických či patologických odborov sa ich názvoslovie prednostne snaží o definíciu obsahu jednotlivých pojmov a až následne o vytváranie, vždy len čiastočne pevného systému, ako to poznáme z anatomickej terminológie. Súčasná terminológia je mnohovrstvová, jednotlivé termíny môžu časom nadobúdať špecifické významy, ktoré nemusia vždy nevyhnutne zodpovedať ich morfeomatickej stavbe, nové termíny zasa môžu v odbornej literatúre koexistovať so staršími. Okrem toho sa dnes vykonáva množstvo operačných zákrokov, pri ktorých sa používajú

¹ Havránek, 1919, s. 72 a nasl.

² Vokurka, Hugo, 2009.

³ Kábrt, Kábrt, 2003.

⁴ Horký, 2005.

⁵ Doležal, 2007.

⁶ Pacovský, Sucharda, 2008.

⁷ SNOMED, 2001.

⁸ Piekarz, 1996.

⁹ Lippert, 1991.

postupy, metódy, techniky a nástroje, latinsky nepomenované, a zavádzajú sa špecifické nozologické kategórie, ktoré síce majú svoj pôvod v latinsko-gréckom klinickom názvosloví, ale dostali sa k nám sprostredkovane z anglického jazykového prostredia a lekár ich pozná primárne v anglickej jazykovej podobe. Z tohto dôvodu nie je prekvapujúce, že súčasný diagnostický záznam obsahuje i novotvary alebo priamo výpožičky zo živých jazykov, primárne z češtiny a angličtiny.

ZÁKLADNÉ ČRTY DIAGNOSTICKÉHO ZÁZNAMU

1. Diagnóza takmer vždy zahŕňa číslo, pod ktorým sa uvádza v MKN¹⁰. Medzi kódovými číslami typicky chýbajú bodky (N872 namiesto N87.2).
2. Diagnostický záznam aj častejšie tvoria kratšie, dvoj- až šesťslovné a viacslovné termíny. Obsiahlejšie či zložitejšie vetné konštrukcie bývajú skôr výnimkou. Ak je záznam dlhší, často sa segmentuje do niekoľkých kratších úsekov, ktoré sa potom vždy začínajú tvarmi v nominatíve.
3. Klinický/diagnostický záznam je typický vysokou frekvenciou¹¹ grafických a iniciálových skratiek a skratkových slov, ktorých akumulácia môže v niektorých prípadoch ísť až na úkor zrozumiteľnosti, zvlášť u nemedicínskych prijímateľov (*St. p. CMP tromb in anamn., sterilitas sanata post IVF/ET (CAR I); St. p. LAVH simplex; Carcinoma cervicis uteri T1b1 NX M0, G2*)¹². Tak skratkové slová, ako aj grafické a iniciálové skratky, obsiahnuté v latinských písaných diagnostických záznamoch českých lekárov, sú rozličného pôvodu – latinské, české, hybridné a v ostatnom období čoraz častejšie i anglické. Normalizované skratky obyčajne slúžia na pomenovanie jednej či viacerých anatomických štruktúr (*a.* : arteria; *aa.* : arteriae; *m.* : musculus; *mm.* : musculi; *C I:* vertebra cervicalis prima; tieto skratky sa používajú skôr v anatomickej ako klinickej nomenklatúre), ďalej na vyjadrenie polohy (*l. sin.* : laterissinistri; *l. dx.* : lateris dextri; *l. uterque (lat. utr. alebo lat. utque)* : lateris utriusque; *ant.* : anterior, *ius*; *inf.* : inferior, *ius*; *bilat.* : bilateralis), na vyjadrenie miery či stupňa závažnosti (*gr. I., II., III.* : gradus; *ac.* : acutus; *rad.* : radicalis, *e*), alebo sú súčasťou členenia či obsahu medicínskeho záznamu (*dg.* : diagnóza; *th.* : terapia; *ob. j.* : objectivus; *neg.* : negativus). Skratky, ktoré sa bežne používajú v latinskom jazyku, možno vo viac či menej obširnej forme nájsť aj v učebniciach latinčiny¹³. V oblasti klinickej terminológie však pribudlo za ostatné desaťročia aj obrovské množstvo skratiek anglického pôvodu, ktoré sa etablovali ako pevná súčasť diagnostického záznamu. Zostaviť vyčerpávajúci slovník¹⁴ týchto, najčastejšie iniciálových skratiek, je takmer nemožné a s tými menej používanými často zápasia i medicínski pracovníci.

¹⁰ MKN-10, 2009.

¹¹ Ako porovnávaciu vzorku sme použili voľne on-line dostupné poľské diagnostické záznamy písané v latinčine, pozri Literatúra.

¹² Všetky príklady uvádzame v podobe, v akej sa vyskytujú v nami sledovanom korpuse.

¹³ Kratšie či dlhšie zoznamy ustálených skratiek možno nájsť aj v niektorých učebniciach latinského jazyka, napr. Svobodová, Vejražka, 2002, s. 386 – 389; Pacovský, Sucharda, 2008, s. 113.

¹⁴ Čiastočne sa o to pokúšajú Hemzal, Votava, 2005.

Ako vyplýva z nášho korpusového materiálu, skracovanie slov v latinsky písanom diagnostickom zázname sa robí skôr živelne a spôsob, akým sa jednotlivé slová skracojú, môže byť typický pre konkrétne pracoviská či konkrétnych autorov diagnostického záznamu. Pravidlá skracovania slov nie sú v češtine striktne dané. Grafickými skratkami môžu byť: výlučne prvé písmeno/písmená jednotlivých slov, skupiny počiatočných písmen, prípadne prvá slabika, ktorá by sa mala končiť spoluhláskou. Zo sledovaného materiálu vyplýva, že prax nasleduje vägne pravidlá skracovania slov, a aj preto sa v diagnostických záznamoch stretávame s vysokou mierou variability (*in grav hebd – in grav. hebd. – grav. hbd. – in grav hbd – in g. h. – in grav hebd – in grav. h. – in gh. –ingravhebd* : in graviditatis hebdomade; *St.p. – St. p. – st. p. – Stp.* : status post; *iter. – iterr. – iterat.* : iterativus; – *bil. – bilat. – bilater* : bilateralis). Zo spôsobu, akým sa slová skracojú v našom korpuse, však nie je jasné, ktoré časti diagnostického záznamu podliehajú skracovaniu (*St. p. resection intestin itenu; polycyst; sectio caesarea iterat. transperitonealis supracervicalis – sectio caesarea transperit. supracervicalis iterativa*), ale ani to, čím sa riadi grafická podoba jednotlivých skratiek (*CA, Ca, ca: carcinoma*), a či po skratke má alebo nemá nasledovať bodka.

Pokiaľ ide o pôvod iniciálových skratiek a skratkových slov okrem tých, ktoré sú latinského pôvodu (*D* : *diabetes mellitus*; *IVF* : *in vitro fertilisatio*; *APPE* : *appendectomy*), sa v latinskej diagnóze úplne bežne objavujú aj české (*VVV* : vrozená vývojová vada; *CMP* : cévní mozková příhoda; *ICHS* : ischemická choroba srdeční; *ZN* : zhoubný novotvar) a anglické (*HPV* : *human papillomavirus*, *IUD* : *intrauterine device*; *HELLP syndrome* : *hemolysis, elevated liver enzymes, low platelets*); kým hybridné sú skôr zriedkavosťou (*IVO* : *in vitro oplodnění*). Obyčajne sa skratkové slová a iniciálové skratky zapisujú veľkými písmenami, neoddeľujú sa bodkami ani čiarkami. To, do akej miery je vo všeobecnosti používanie týchto skratiek normované a zaužívané, je ťažké posúdiť, no skratkové slová a iniciálové skratky anglického pôvodu sa spravidla používajú v tej podobe, ako boli vytvorené v angličtine, a ich variabilita v jednotlivých odboroch pravdepodobne nie je vysoká. Iným problémom je medziodborová viacvýznamovosť jednotlivých skratiek (*AIH* : *artificial insemination by husband*, ale aj *autoimmune hepatitis*).

Primárnymi motívmi skracovania môže byť časová tieseň či neschopnosť tvoriť gramaticky správne tvary jednotlivých termínov. Sekundárne možno aj snaha o nižšiu zrozumiteľnosť pre laickú verejnosť.

4. Napriek vysokým nárokom na obsahovú správnosť diagnostického záznamu sú tieto rozsahom dvoj- až šesťslovné termíny a polovetné konštrukcie typické vysokou frekvenciou ortografických i gramatických chýb, a to i napriek tomu, že vďaka počítačovej technike možnosti tieto chyby ľahko opraviť. Hoci v niektorých prípadoch možno spomínané priestupky voči správnosti hodnotiť viacerými spôsobmi, napriek tomu sme sa pokúsili o ich klasifikáciu:

4.1. Ortografia

- 4.1.1. píše sa spolu, čo má byť oddelené: hypoxia fetus **intrapartum**; partus **nonprogreiens**

- 4.1.2. preklepy¹⁵: *post caesream* : caesaream; *occipitalis* : occipitalis; *pramaturus* : praematurus; *endomeriosis* : endometriosis; *laesio vasicae urinariae* : laesio vesicae urinariae; *mymatosus* : myomatosus; *St. p. hepatidem* : hepatitidem; *intestinum cassum* : intestinum crassum; *metastases hapetis* : hepatitis; *st. p. extrirpationem polypi* : extirpationem
- 4.1.3. diftongy (v niektorých prípadoch nie je jasné, či ide ešte o latinský termín, alebo jeho bohemizovanú verziu)
- *varicaes* : varices; *dieta* : diaeta; *anemia* : anaemia; *liquorrhea* – *liquorrhoea* – liquorrhoea; *leasio* – *lesio* – laesio
 - *hyperlipidemia* : hyperlipoidaemia
 - *celiakia* : aj coeliakia
- 4.1.4. variácia v zapisovaní diftongu *ae*, prípadne zamieňanie diftongov *ae* a *oe*
- *carcinoma coeci* : caeci; *extraemitas* : extremitas; *hematoma* – *hoematoma* : haematoma
- 4.1.5. dvojtvary pri zapisovaní samohlásky *i* v pozícii medzi vokálmi
- *major* : maior
- 4.1.6. dvojtvary pri zapisovaní spoluhlásky *s* v pozícii medzi dvoma vokálmi (v niektorých prípadoch nie je jasné, či ide ešte o latinský termín, alebo jeho bohemizovanú verziu¹⁶)
- *perzistens* : persistens; *(sub)compenzatus* : (sub)compensatus
- 4.1.7. dvojtvary pri zapisovaní *c/k* a zložiek *ph*, *th* a *rh*; prípadne zapisovanie zložiek na nesprávnom mieste (v niektorých prípadoch nie je jasné, či ide ešte o latinský termín, alebo jeho bohemizovanú verziu¹⁷)
- *saktosalpinx* : sactosalpinx; *elektrocoagulatio* : electrocoagulatio; *kystoma ovarii* : cystoma; *retentio kotyledonis* : cotyledonis; *aktinomycosis* : actinomycosis; *karcinosarkoma* – *carcinosarkoma* : carcinosarcoma; *katarakta* – *catarrhacta* : cataracta; *prostatactomia* : prostatectomia
 - *kefalopelvica* – *kephalopelvica* : cephalopelvica; *hypotrofia* : hypotrophia; *metrorrhagia* : metrorrhagia; *cirosis hepatis* : cirrhosis; *nefropathia matris* : nephropathia; *coagulopatia* : coagulopathia; *trombopathia* : thrombopathia; *orofarynx* : oropharynx; *flebitis* : phlebitis
 - *cheilopalatoschisis* : cheilopalatoschisis; *hepatothia* : hepatopathia; *dietha* : diaeta
- 4.1.8. zdvojovanie spoluhlások na nesprávnom mieste alebo nadbytočné zdvojené spoluhlásky, prípadne vypúšťanie zdvojených spoluhlások
- *situs transversus gemmeli* : gemelli
 - *dysplasia cervicis uteri* : dysplasia; *possitio* : positio

¹⁵ Ako preklepy sme klasifikovali ortografické chyby, ktoré sa objavovali v inak precíznych viacslovných, po latinsky písaných diagnostických záznamoch. Chybné tvary vypisujeme kurzívou, prípadne zvyrazňujeme tučným typom písma; správne zasa obyčajným typom písma a oddeľujeme ich dvojbodkou.

¹⁶ Pravidlá českého pravopisu pripúšťajú dvojtvar *persistentní* aj *perzistentní*.

¹⁷ Pravidlá českého pravopisu v odborných textoch pripúšťajú zachovávať prepis skupiny *th* v podobe *th*.

- *varrices* : varices
 - *colisio* : collisio; *acretus* : accretus
- 4.1.9 nesprávne tvary (variabilita) ortograficky komplikovaných slov:
insuffitientia – insufitientia – insuffitientia : *insufficientia*
- 4.2. **Morfológia**
- 4.2.1. nesprávne tvary – menná flexia mimo deklinácie
- *Ablatio condylomatae accuminatae vulvae; Laceratio introiti vaginae; St. p. extirpationem cavernomi cerebelli; Adenocarcinoma colonis asc.; St. p. operationem varicorum crur. bilat.*
- 4.3. **Syntax**
- 4.3.1. nesprávne tvary po predložkách, prípadne substantívum po predložke v základnom (nominatívnom) tvare
- *cum sterilisationem; St. p. cystectomiam cum incisionem tubae l. sin.; cum resectionem cornu uteri; St. p. cystectomiam ovarialis bilat. cum incisionem tubae l. sin.; Fr. colli chir. humeri l. sin. cum subluxationem omi et abruptionem tuberculi majus humeri*
 - *cum coagulatio; cum instillatio; hysteroscopia diagnostica cum abrasio cavi uteri*
 - *propter hypoxia; propter liquorrhoea; propter endometriosis; propterileus; propter dysproportio; propter prolapsus; propter tumor*
 - *hormonotherapia sine effectum/effectus; Fractura coli humeri l. sin. comminutiva sine dislocationem*
 - *st. p. embolia ad pulmonum iter.; Morbus ischaemicus cordis chronicus cum syndroma AP, st. p. AIM 1989*
 - *funiculus umbilicalis circum coli fetus/circum brachii/thoracis/corporis fetus*
 - *abusus pervitini in anamnesim*
 - *myoma uteri in anamnesis*
 - *femina ad sterilisatio indicatio psychiatrica; carcinoma ventriculi et oesophagei inop ad pancreatem increscens*
 - *st. post ablatione mammae*
 - *St. p. mastectomia*
 - *Ileus obstructivus intestini tenui ex bezoarem*
 - *CA colon ascendens stenosans*
- 4.3.2. nesprávne tvary adjektív v závislosti (rod a pád)
- *hypertensio essentielle*
 - *St. p. revisionem cavi uteri instrumentalis; status post partuum spontaneus; Stenosis ductus hepaticus communis; St. p. cystectomiam ovarialis; oedema extrem. Inferiores bilat.; st. post hysterectomiam vaginalis simplex; situs transversus dorsosuperioris*
- 4.3.3. nesprávne vytvorené nezhodné prívlastky (iný pád); prípadne substantívum v závislosti v základnom (nominatívnom) tvare
- *inductio abortum per Enzaprost; st. p. implantatio cardiostimulatori; polyposis caviti nasi*

- *Evacuatio hematoma labii l. sin.; Phlebotrombosis extremitas infer. l. sin.; varices extremitas inferiores bilat.; cum resectionem cornu uteri; Meta hepatis origo ignoti;*
- 4.3.4. zamieňanie typu číslovky
- *vinculatio circum coli fetus tres*
- 4.3.5. nezmyselné, prípadne viacmyselné väzby (slovosled a i.)
- *prolapsu spedibus fetus in vaginam*
5. Čeština a počesťovanie latinských diagnóz má niekoľko úrovní:
- 5.1. fonetická, prípadne grafická adaptácia
- *hernioplastika; hyperurikémia; Venos. a lymf. insuficiencie; kardiostimulátor in situ; status post terapiam; Ca mammae l. sin. – st. p. kvadrantektomii; katetr*
- 5.2. česká flexia (najčastejšie sa prejavuje stratou alebo modifikáciou pôvodnej koncovky)
- *cystadenom; carcinom; disproportionia; obesita; perioda obstetricia*
- 5.3. fúzia českého a latinského jazyka (najčastejšie ako vysvetlivka, resp. tam, kde chýba potrebná slovná zásoba (?))
- *St. p. HSK + separovana abraze*
 - *Sterilitas matrimonii sanata (Jihlava)*
 - *Abruptio placentae (2. 1. 2011, 14:05 hod.); Placenta adhaerens post partum spont.(13. 1. 11 v 14. 20)*
 - *Lysis manualis placentae et sutura per Chirlac pokrač. steh.; carcinoma ovarii bilat. (l. sin. s mikroinvazi)*
 - *Thyreopathia sine subst. od dětství*
 - *Diabetes mellitus juvenilis (insulin. pumpa)*
6. Angličtina (a iné cudzie jazyky) v latinských diagnózach má podobne ako čeština niekoľko úrovní:
- 6.1. bez adaptácie
- anglické: *Hypertensio DM type II; adhesiones pelvis minori – frozen pelvis; second look(mini)laparoscopy; missed abortion 9/6/ mised abortion/missed ab.; Twin to twin transfusion syndrom gr. I; alveolar capillary dysplasia fetus; shock septicus; Oesophageojejunoanastomosis end to side sec. Roux; ileosigmoideoanastomosis end-to-end; low-grade appendical mucinous neoplasm; hair cell leukemia; serrated adenoma intestini crassi; M. ischaemicus cordis, stp. Bypass Ao-C; st. p. stent.; Block AV cordis gr. I.; Fibrilatio atriorum chron., sick sinus syndrome*
 - francúzske¹⁸: *st. post myomectomiam per hysteroscopiam cum fausse route; lavage; cerclage; sondage;*
 - nemecké: *soor oesophagei*
- 6.2. fonetická alebo grafická adaptácia
- *Spotting – spotting postmenopausalis; stress incontinentia urinae – Stressincontinentia – stresincontinentia; M. ischaemicus cordis, st. p. opak.*

¹⁸ Iné živé jazyky ako angličtina, francúzština a nemčina sa v nami sledovanom materiáli neobjavujú. Francúzština je okrem toho zastúpená iba okrajovo, nemčina výnimočne.

PCI, st. p. bypassu; st. p. implantationem stenti; Blocada atrioventricularis gr. I.; ICHS, St. p. CABG, pacemaker, warfarinisatio

- *Abscessus hepatis – st. p. drainagem; St. p. resectionem rectosigmoidei ant. Cum panhysterectomiam an bloc*

6.3. fúzia latinského a anglického jazyka (starší a novší termín pre nozologickú jednotku)

- *Dysplasia cervicis uteri (CIN II) – dysplázie rozličného stupňa sa buď označujú latinským gradus (gr.), alebo sa novšie ako CIN I, II, a III – cervical intraepithelial dysplasia)*

7. Vytváranie latinských a gréckych novotvarov, ktoré sú začlenené do latinského textu a zaradené do latinskej flexie; vytváranie syntaktických väzieb motivovaných českou syntaxou

- **Quadrantectomia mammae l. dx. Cum biopsia nodi sentineli axillae l. dx; Urgentio urinae sanata; deserosatio intestini tenui; Instalatio Enzaprost; Polypositas; Anxiositas;**
- **metrorrhagia perimenopausalis/postmenopausalis, graviditas postterminalis, Diabetes mellitus subcompensatus; Extirpatio granulationum vaginae post hysterect. vagin. Simplex cum assistent. roboticam (11/2009)**
- **abusus pervitini**
- **hyperplasia endometrii e sono/anemia fetus e sono susp.**
- *St. p. implantationem portcathetri l. sin; Portcatheter v. subclaviae l. dx.*
- *Ca sigmoidei stenosans, ad vessicam urinariam et parietis abdominis increscens; Carcinoidum coeci locale recidivans, ad vesicam urinariam crescens; Carcinoma recto sigmoidei ad uterum adhaerens*

8. Eponymá sa v nami skúmaných diagnostických záznamoch objavujú ako názvy chorôb (*M. Alzheimer, M. Crohn, M. Bechtěrev*), ako staršie názvy anatomických štruktúr (*valvula Bauhini – valvula ileocaecalis; tendo Achillei, papillae Vateri*), ďalej ako súčasť názvov operačných výkonov (*sectio caesarea, sec. Geppert, st. p. resectionem ventriculi Billroth I, St. p. resectionem recti propter Ca (2008), sec. Hartmann; Ca recti – st. p. amputationem sec. Miles*), ako súčasť názvov typov úrazov, nádorov, vývojových anomálií a patologických stavov (*Fractura periprotetica femoris l. sin Vancouver A; Fractura ATC l. sin Weber C Maissonneuve, cum fract. malleoli med. et margo dorsalis tibiae; Ca Grawitz general., stp. NE l. dx.; Appendicitis chron., Diverticulum Meckeli; Erythema multiforme – Syndroma Johnson-Stevens*). Najčastejšie sa eponymá objavujú v nesklonnej podobe, ale stretli sme sa i s pokusmi o adaptáciu začlenením do deklinačného systému (*Fr. Collesi l. sin.; Morbus Parkinsoni; Oesophagus Barreti*). Niekedy sa objavuje variácia v grafickom prepise eponyma, ale nie je častá (*sectio caesarea sec. Geppert – Gepper – Geppe; Oesophagus Barreti – Barretti; St. p. resectionem ventriculi Bilroth – Billroth*).

Na základe štúdia korpusového materiálu možno spoľahlivo klasifikovať a kvantifikovať tie oblasti latinskej ortografie, morfológie i syntaxe, ktoré autorom diagnostických záznamov najčastejšie spôsobujú problémy. Hoci niektoré z často sa opakujúcich chýb (nesprávne väzby po predložkách, nesprávne tvary adjektív v závislosti) poukazujú na tie gramatické javy, ktorých zvládnutie nezriedka spôsobuje študentom problémy už počas

štúdia latinskej terminológie. Iné sa zasa objavujú vo vyššej frekvencii, než sme očakávali (varianty pri zapisovaní diftongov; menná flexia mimo deklinácie).

Pokiaľ ide termíny cudzojazyčného pôvodu, miera ich adaptácie kolíše a ich normovanie by mohlo používateľom zjednodušiť prácu s nimi. K vysokej miere variability sledovaného materiálu z nášho pohľadu jednoznačne prispieva aj skutočnosť, že v Českej republike niet dosiaľ príručky, ktorá by kodifikovala, resp. normovala podobu latinského diagnostického záznamu. Pri porovnaní s podobným, i keď menej rozsiahlym korpusom z Poľska, sa ukazuje, že miera skracovania a zároveň množstvo variantov v ortografii, a frekvencia morfológických a syntaktických chýb je výrazne nižšia. Z lingvistického hľadiska sú zaujímavé aj pokusy českých tvorcov diagnostických záznamov o vytváranie novotvarov, ktoré sú na základe analógie neraz úspešne zapojené do latinského deklinačného systému.

Literatúra

- DOLEŽAL, A.: *Lékařský slang a úsloví*. 2 vyd. Praha: Galén 2007.
- HAVRÁNEK, B.: *O lékařském slovníku*, In: Naše řeč. 1919, roč. 3, číslo 3, s. 72 a nasl.
- HEMZAL, B. – VOTAVA, M.: *Zkratky používané v medicíně*. Brno: Neptun 2005.
- HORKÝ, K.: *Lékařské repetitorium*. 2 vyd. Praha: Galén 2005.
- KÁBRT, J. – KÁBRT, J. ml.: *Lexicon Medicum*. 2 vyd. Praha: Galén 2003.
- LATINSKÉ DIAGNOSTICKÉ ZÁZNAMY Z POĽSKA, prístupné na URL:
<http://www.biomedical.pl/forum/-gt-tlumaczenie-z-laciny-part4-lt—vt9872.html>, [citované 2013-09-25]
- LIPPERT, D.: *Die Lateinische Diagnose in der Unfallchirurgie und Ihren Grenzgebieten*. Wien: Allgemeine Unfallversicherungsanstalt 2010.
- MKN – *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů. Desátá revize*. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR 2009.
- PACOVSKÝ, V. – SUCHARDA, P.: *Jazykozpyt medicíny. Knížka o medicínské terminologii nejen pro zdravotníky*. Praha: Galén 2008.
- PIEKARZ, M.: *Lingua Latina Medicinalis. Zasady poprawnego formułowania łacińskich rozpoznawmedycznych*. Kraków: Medycyna Praktyczna 1996.
- SNOMED – *usystematyzowana nomenklatura medyczna*. Warszawa: Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia 2001, 7 Vols.
- SVOBODOVÁ, D. – VEJRAŽKA, M.: *Terminologiae medicae Ianua*. Praha: Academia 2002.
- VOKURKA, M. – HUGO, J.: *Velký lékařský slovník*. 9. vyd. Praha: Maxdorf 2009.